

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет

Затверджую

Проректор з наукової роботи

Микола ДИВАК

ПРОГРАМА

вступного іспиту зі спеціальності

072 – Фінанси, банківська справа,

страхування та фондовий ринок

освітньо-кваліфікаційний рівень – доктор філософії

Заслухано на засіданні ПК,
протокол № 3 від 28.03.2024 р.

Тернопіль

2024

Вступний іспит в аспірантуру на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» проводиться в обсязі програми ступеня вищої освіти магістра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». Вступний іспит зі спеціальності проводиться в усній формі. До екзаменаційних білетів включені питання наступних навчальних дисциплін циклу професійної підготовки на другому рівні вищої освіти:

Бюджетний менеджмент

Сутність та складові бюджетного менеджменту. Структура бюджету держави як об'єкта управління. Органи оперативного управління бюджетом. Бюджетне планування. Виконання бюджету. Облік виконання бюджету. Звітність про виконання бюджету. Контроль за виконанням бюджету. Світовий досвід бюджетного менеджменту.

Податковий менеджмент

Теоретичні та організаційні основи податкового менеджменту. Податкове прогнозування і планування – складова частина державного податкового менеджменту. Прогнозування податків, зборів (обов'язкових платежів): методичні аспекти. Податкове регулювання як складова частина державного податкового менеджменту. Податковий контроль - складова частина фінансового контролю і податкового механізму. Корпоративний податковий менеджмент у системі управління оподаткуванням. Податкове планування у системі корпоративного податкового менеджменту. Міжнародне податкове планування. Морально-етичні аспекти запровадження податкового менеджменту в Україні.

Фінансовий менеджмент

Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту. Система забезпечення фінансового менеджменту. Управління грошовими потоками. Визначення вартості грошей у часі. Управління прибутком. Управління активами. Вартість і оптимізація структури капіталу. Управління інвестиціями підприємства. Управління фінансовими ризиками. Аналіз фінансових звітів підприємства. Внутрішньофірмове фінансове прогнозування та планування. Антикризове фінансове управління підприємством.

Валютна політика

Організаційні засади валютної політики. Центральний банк у механізмі реалізації валютної політик. Валютно-курсова політика. Валютна політика і платіжний баланс країни. Формування золотовалютних резервів як елемент валютної політики. Політика валютних обмежень.

Податкова політика

Соціально-економічний зміст податкової політики. Наукова парадигма податкової політики. Інституційне забезпечення формування та реалізації податкової політики. Напрямки і форми реалізації податкової політики.

Прагматика оподаткування та податкового регулювання в контексті ефективної податкової політики. Організація податкової роботи та адміністрування податків. Тенденції розвитку прямого оподаткування. Непряме оподаткування та його розвиток. Місцеве оподаткування та перспективи його реформування. Проблемні аспекти функціонування податкової політики. Перспективи уніфікації податкової політики в контексті глобалізаційних процесів.

Менеджмент у банку

Основні засади менеджменту у банку. Органи управління та організаційна структура банку. Система планування банківської діяльності. Управління капіталом у банку. Управління зобов'язаннями банку. Управління активами та позабалансовою діяльністю банку. Управління активами і пасивами банку. Управління банківськими ризиками. Управління ліквідністю банку

Страховий менеджмент

Сутність і значення страхового менеджменту. Ресурсний потенціал, структура й органи управління страховою організацією. Планування у страховій діяльності. Комунікації та інформаційне забезпечення страхового менеджменту. Управління маркетинговою діяльністю в страховому бізнесі. Управління відбором ризиків на страхування. Урегулювання страхових претензій. Управління грошовими потоками страховика. Управління фінансовою надійністю страховика. Фінансовий моніторинг у страхових організаціях.

Планування та управління фінансовими ресурсами територіальної громади

Фінансові ресурси територіальної громади. Управління видатками місцевих бюджетів. Управління доходами місцевих бюджетів. Міжбюджетні трансферти. Потенційні джерела залучення ресурсів для територіальної громади. Бюджетний процес на місцевому рівні. Участь громадянського суспільства в управлінні фінансами територіальних громад. Фінансовий контроль в системі управління фінансовими ресурсами територіальних громад. Корупційні ризики в управлінні фінансами територіальної громади. Зарубіжний досвід управління фінансами територіальних громад.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Андрущенко В. Л. Фінансова думка Заходу в ХХ столітті. (Теоретична концептуалізації і наукова проблематика державних фінансів). Львів: Каменяр, 2000. 303 с.
2. Банківські операції: підручник / За ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. 2-ге вид. випр. і доповн. Тернопіль: ТЗОВ «Терно-граф», 2013. 688 с.
3. Бюджетний менеджмент: навч. посіб. / В. Г. Дем'янишин, Г. Б. Погріщук, Л. М. Клівіденко [та ін.] ; за ред. В. Г. Дем'янишина, Г. Б. Погріщук. Тернопіль : Крок, 2015. 521 с.

4. Бюджетна система: підручник / за ред. В. Г. Дем'янишина, О. П. Кириленко та З. М. Лободіної. Тернопіль, ЗУНУ, 2020. 460 с.
5. Бюджетний кодекс України. Закон України від 08.07.2010 р. № 2456 – VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
6. Б'юкенен, Джеймс М., Масгрейв, Ричард А. Суспільні фінанси і суспільний вибір: Два протилежних бачення держави: Пер. з англ. К.: Вид. дім «КМ Академія», 2004. 175 с.
7. Герчаківський С. Митна справа: навч. посіб. Тернопіль. 2020. 316 с.
8. Герчаківський С., Сідляр В. Фіскальне регулювання зовнішньо-економічної діяльності: навч. посіб. Тернопіль. 2020. 280 с.
9. Горин В. П. Фінансовий механізм забезпечення суспільного добробуту: теоретична концептуалізація та проблеми функціонування: моногр. Тернопіль: ТНЕУ, 2020. 516 с.
10. Грошово-кредитне регулювання у механізмі забезпечення макроекономічної стабілізації і ефективності функціонування банківської системи України : моногр. / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 530 с.
11. Дем'янин В. Г. Теоретична концептуалізація і практична реалізація бюджетної доктрини України: монографія. Тернопіль: Економічна думка, 2008. 496 с.
12. Дробязко А. О., Любіч О. О., Камінська О. С. Аналіз тенденцій банківського фінансування економіки України у 2021 році. *Фінанси України*. 2021. № 9. С. 36-51.
13. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL : <http://zakon.rada.gov.ua>.
14. Іванова О. Ю., Іванов Ю. Б. Децентралізація влади: виклики для новообраних органів місцевого самоврядування. *Фінанси України*. 2020. № 9. С. 24-28.
15. Казначейська система: підручник / за наук. ред. д.е.н., проф. А. І. Крисоватого, д.е.н., проф. О. П. Кириленко, Т. Я. Слюз. Тернопіль: ЗУНУ, 2020. 364 с.
16. Кириленко О. П. Формування інституційного забезпечення прозорості бюджетного процесу в Україні. *Фінанси України*. 2017. №8. С. 80-94.
17. Кнейслер О. В., Квасовський О. Р., Ніпіаліді О. Ю. Фінансовий менеджмент. Підручник. Тернопіль: «Економічна думка». 2019. 482 с.
18. Крисоватий А. І. Податкові трансформації в ЄС та податкова політика України в контексті євроінтеграції: монографія / А. І. Крисоватий, В. М. Мельник, Т. В. Кошук ; за ред. А. І. Крисоватого. Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 236 с.
19. Кудряшов В. П. Застосування фіскальних правил у бюджетному плануванні. *Фінанси України*. 2020. № 6. С. 56-74.
20. Лободіна З. Бюджетний механізм: концептуальні засади та перспективи модернізації : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 412 с.
21. Лупенко Ю. О., Радіонов Ю. Д. Напрями вдосконалення системи управління державними фінансами країни. *Фінанси України*. 2021. № 8. С. 47-67.
22. Митна справа: підруч. / [А. І. Крисоватий, С. Д. Герчаківський, О. Б.

Дем'янюк та ін.] ; за ред. А. І. Крисоватого. Тернопіль: ВПЦ «Екон. Думка ТНЕУ», 2014. 540 с.

23. Міщенко В. І., Науменкова С. В., Міщенко С. В. Цифрові гроші центральних банків: майбутнє інституційних змін у банківському секторі. *Фінанси України*. 2021. № 2. С. 26-48.

24. Опарін В. М., Федосов В. М., Панасенко Г. О. Сучасна українська наукова школа публічних фінансів. *Фінанси України*. 2015. № 11. С. 56–87.

25. Планування та управління фінансовими ресурсами територіальної громади : навч. посібн. / О. Кириленко, Б. Малиняк, В. Письменний, В. Русін / Асоціація міст України К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 396 с.

26. Податковий кодекс України. Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

27. Рекова Н. Ю. Економічний аналіз та аудит результатів реалізації політики фіскальної децентралізації: теоретико-методологічні підходи та розвиток в Україні: монографія. Краматорськ: ДДМА, 2018. 559 с.

28. Рожко О. Д. Державні фінанси України: детермінанти та пріоритети розвитку. К. Видавництво Ліра-К, 2016. 360 с.

29. Соколовська А. М. Концептуальні підходи до розроблення стратегії розвитку податкової системи України. *Фінанси України*. 2020. № 10. С. 24-46.

30. Соколовська А. М. Оцінювання результативності податкових пільг для окремих видів діяльності в Україні. *Фінанси України*. 2021. № 5. С. 58-81.

31. Спасів Н. Я. Фінанси об'єднаних територіальних громад: детермінанти та пріоритети розвитку : моногр. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 480 с.

32. Сучасна парадигма фіскальної політики України в умовах формування суспільства сталого розвитку : монографія / А. І. Крисоватий, Л. П. Амбрик, М. П. Бадида, Є. П. Бондаренко ; за наук. ред. А. І. Крисоватого. Тернопіль : ТНЕУ, 2015. 460 с.

33. Тулай О. І. Державні фінанси і сталий людський розвиток: концептуальні домінанти та діалектична єдність : моногр. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 416 с.

34. Фінанси. Бюджет. Податки: національна та міжнародна термінологія: у 3-х т. / за ред. Т. І. Єфименко. Ін-т світ. екон. і міжнар. відносин НАНУ, ДННУ «Акад. фін. управління». К., 2010.

35. Фінансова думка України: у 3-х т. / П. І. Юхименко, С. В. Львовчкін, В.М. Федосов, С. І. Юрій ; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. В. М. Федосова. Київ: Кондор; Тернопіль : Економічна думка, 2010.

36. Формування фінансового механізму сталого розвитку України : монографія / О. І. Тулай, В. Г. Дем'янишин, О. П. Кириленко [та ін.] ; за ред. О. П. Кириленко, О. І. Тулай. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 413 с.

37. Юшко С. В. Показники виконання бюджету: теоретичні і практичні аспекти. *Фінанси України*, 2021. № 1. С. 46-63.

38. Bahl R., Martinez-Vazquez J. Sequencing Fiscal Decentralization / World Bank Policy Research Working Paper 3914. 2006. p. 40.

39. Blochliger H., Rabesona J. The Fiscal autonomy of sub-central governments : an update. *OECD Network on Fiscal Relations Across Levels of Government*. OECD. Paris. 2009. №9. 20 p.

40. Boyne G. Local government Structure and Performance: Lessons from America / G. Boyne. *Public Administration*. Autumn. 1992. P. 333–357.
41. Hankla C. When is Fiscal Decentralization Good for Governance / Georgia State University Atlanta, 2007. 632 p.
42. Hart D. Theories of Government Related to Decentralization and Citizen Participation. *Public Administration Review*. XXXII (special issue, October, 1972). 622p.
43. Modern determinants of fiscal policy: local and international dimension. Monograph. / edited by Doctor of Economics, Prof. Andriy Krysovaty, Doctor of Economics, Prof. Andrzej Gospodarowicz. Wroclaw: 2016. 282 p.
44. Musgrave R.A. The Theory of Public Finance. A Study in Public. New York, Toronto, London: McGraw-Hill Book Company Inc., 1959. 628 p.
45. Navickas, M., Gudaitis, T., & Krajnakova, E. Influence of financial literacy on management of personal finances in a young household. *Business: Theory and Practice*. 2014. №15(1). P. 32-40
46. Oates W.E. The Political Economy of Fiscal Federalism. Lexington, Massachusetts: Heath, 1977. 355 p.
47. Gunnarsson J., Wahlund R. Household Financial Strategies in Sweden: An Exploratory Study. *Journal of Economic Psychology*. 1997. Vol. 18. №2–3.
48. Regionalisation in Central-Estern European countries: Bulgaria, Poland, Russia, Slovakia, Ukraine: Berlin, 2016, 360 p.
49. Pigou A.C. The Economics of Welfare. Macmillan and Co., limited St. Martin's Street, London, 1932.
50. Rosen H.S. Public Finance. 7th ed. Boston : McGraw : Irwin Hill, 2005. 609 p.

Для вступників, які мають освітній рівень магістра за іншою науковою спеціальністю, аніж та, на яку вони поступають в аспірантуру, проводиться окрім вступного іспиту, ще й додаткове вступне випробування зі спеціальності у формі співбесіди. Додаткове вступне випробування проводиться на основі вище наведеної Програми вступного іспиту зі спеціальності. Окрім того, до екзаменаційних білетів додаткового вступного випробування включені питання з наступних навчальних дисциплін циклу професійної підготовки:

Банківська справа

Теоретичні засади фінансового посередництва. Грошовий обіг та платіжні системи. Сутність, принципи побудови та функції банківської системи. Центральний банк та його роль у монетарному регулюванні економіки. Організація діяльності комерційних банків. Оцінка надійності банків на ринку і вибір банківської установи для обслуговування. Особливості взаємовідносин банків із суб'єктами ринку. Робота банківських установ із домогосподарствами.

Бюджетна система

Сутність, призначення і роль бюджету держави. Бюджетна політика як інструмент сталого розвитку держави. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування. Бюджетна система та засади її побудови. Бюджетний процес: теоретичні та організаційні засади. Бюджетний процес на державному рівні. Бюджетний процес на місцевому рівні. Організація контролю за дотриманням бюджетного законодавства. Система доходів бюджету. Міжбюджетні відносини та система міжбюджетних трансфертів. Система видатків бюджету. Видатки бюджетів на реалізацію управлінської та оборонної функцій держави. Видатки бюджетів на реалізацію соціальної функції держави. Витрати бюджетів на реалізацію економічної функції держави. Витрати бюджетів, пов'язані з управлінням державним та місцевим боргом.

Податкова система

Соціально-економічний зміст, види та функції податків. Податкова політика і податкова система. Організація діяльності контролюючих органів у сфері оподаткування і податкової роботи. Податок на додану вартість. Акцизний податок. Мито як фіскальний інструмент та засіб митного регулювання. Податок на прибуток підприємств. Податок на доходи фізичних осіб. Екологічний податок. Спеціальні податкові режими. Рентна плата. Місцеві податки і збори.

Фінанси підприємств

Теоретичні основи фінансів підприємств. Організація грошових розрахунків підприємств. Грошові надходження підприємств. Формування та розподіл прибутку. Оподаткування підприємств. Оборотні активи. Кредитування підприємств. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів. Оцінювання фінансового стану підприємств. Фінансове планування на підприємствах. Фінансова санація та банкрутство підприємств.